

8. Харлан Г. Зовнішньополітичні орієнтири ФРН у східноєвропейській політиці Г. Шредера (1998–2005 pp.). *Український історичний збірник*. 2014. № 17. С. 235–243. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/101985/22-Kharlan.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.04.2021).

9. Чукут С. А. Гуманітарна політика щодо розвитку. С. 9–26. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Gumanitarna-politika_-_Rozdil_Kulturna-politika.pdf (дата звернення: 01.04.2021).

Бондар Ірина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЩОДО ЛІДЕРСТВА ПЕРШОЇ ЛЕДІ (ПРИКЛАД ГІЛЛАРІ КЛІНТОН)

Анотація. У дослідженні аналізується сприйняття американцями першої леді США як лідера на прикладі Гіллари Клінтон, а також розглядаються чинники, які впливають на формування громадської думки щодо лідерства першої леді. Дослідження ґрунтується на результатах соціологічних опитувань американців про перших леді та жіноче лідерство загалом.

Ключові слова: перша леді, перша леді США, жіноче лідерство, Гіллари Клінтон.

Abstract. The article analyzes Americans' perception of the First Lady of the US as a leader using the example of Hillary Clinton, and also examines the factors that influence public opinion about the leadership of the First Lady. The study is based on the results of opinion polls about First Ladies and women's leadership in general.

Keywords: first lady, first lady of the US, women's leadership, Hillary Clinton.

Перші леді США завжди знаходяться в центрі уваги громадськості. Вони вважаються прикладом для жіночого населення Сполучених Штатів, їх ототожнюють з представниками істеблішменту, до їхньої думки прислуховуються. Про важливість першої леді для американського суспільства свідчать численні громадські опитування щодо дружин президентів. Американський інститут дослідження громадської думки Gallup щорічно, починаючи з 1946 р., визначає чоловіка та жінку, якими американці захоплюються найбільше. Неодноразово перші леді США очолювали цей рейтинг. Гіллари Клінтон посідала перше місце рекордну кількість разів – 23 (6 разів впродовж президентства Білла Клінтона), останні три роки рейтинг очолює Мішель Обама [6]. Часто траплялося так, що перші леді за популярністю випереджали президентів (Меланія Трамп [3], Мішель Обама [6]).

Американці розглядають дружину президента як лідера, а також вважають, що вона має відігравати важливу роль для держави та для президента. Водночас політична активність першої леді, яка публічно проявляє свої лідерські якості, не сприймається американським суспільством. Цікаво, що чим більшою владою володіють дружини президента, тим менша їх популярність і тим більшим є громадське невдоволення.

Для прикладу розглянемо діяльність однієї із найбільш активних перших леді США Гіллари Клінтон. По-перше, пані Клінтон перенесла Офіс першої леді в Західне крило Білого дому – у найвпливовішу в політичному сенсі частину президентської резиденції. По-друге, через п'ять днів після інавгурації, 25 січня 1993 року, Білл Клінтон призначив першу леді керівником Оперативної групи з питань національної реформи охорони здоров'я [7]. Це була впливова офіційна посада, на яку коли-небудь призначалася перша леді США. Незабаром після її призначення ЗМІ, громадськість та політики засудили активність пані Клінтон, проти цільової групи навіть був поданий судовий позов. І хоча Апеляційний Суд США округу Колумбія заявив, що дружина президента США може розглядатися як «де-факто посадова особа або службовець» федерального уряду США [1], невдоволення громадськості продовжувало зростати. Американці виходили на вулиці з плакатами «Clintoncare is bad medicine», «Heil Hillary» та «Impeach Hillary», висловлювали своє невдоволення під час публічних виступів першої леді настільки гучно, що вона не чула власного голосу. Соціальна напруга досягла такого високого рівня, що працівники служби охорони переконали пані Клінтон одягти бронежилет під її верхній одяг під час одного з виступів на підтримку реформи [4].

Якщо зіставити час перебування Гіллари Клінтон на офіційній посаді з результатами опитування громадської думки інституту Gallup, то можна прослідкувати, що після поразки реформи охорони здоров'я в 1994 році перша леді на два наступних роки втратила першу позицію у рейтингу «Most Admired Man and Woman» [6]. Згодом Гіллари Клінтон зуміла повернути собі прихильність громадськості, однак несприйняття американцями першої леді як політичного лідера залишилося й до сьогодні. На сучасному етапі, відповідно до опитувань громадської думки, проведених YouGov, 32 % опитаних категорично не схвалюють її діяльність як першої леді, 10 % – дещо не схвалюють [3].

Наразі соціологічні опитування показують, що 80 % респондентів вважають допустимим використання дружиною президента свого впливу для підвищення громадської обізнаності щодо добрих справ (Лора Буш та писемність), 65 % допускають вплив першої леді на державну політику (Ненсі Рейган та боротьба з наркотиками), і лише 35 % вважають, що перша леді може займати офіційну посаду в адміністрації чоловіка-президента [3].

Негативна реакція суспільства на лідерство, особливо політичне, першої леді США має дві причини. Перша пов'язана з невизначеністю статусу першої леді та меж її повноважень. Дружина президента хоча й визнана Апеляційним судом округу Колумбія «де-факто посадовою особою» [1], однак залишається невиборним посадовцем, чий вплив обумовлений «владою через обручку». Критики лідерства першої леді вважають, що її участь у політиці порушує закон про боротьбу з непотизмом, оскільки дружина президента, яка вважається членом його родини, не лише бере участь у політичних справах, а й часто веде самостійну діяльність і керує Офісом першої леді, який є неофіційним підрозділом Білого дому і який фінансується з державного бюджету. Ще одним аргументом є те, що перша леді, оскільки не виступає офіційним службовцем, не несе відповідальності за свою діяльність.

Другою причиною є гендерне питання. За даними соціологічного опитування, проведеного Pew Research Center, 59 % американців вважають, що на вищих політичних посадах занадто мало жінок; 74 % жінок і 60 % чоловіків сказали, що чоловікам простіше обратися на вищі державні посади; водночас 61 % респондентів вважають, що для того, щоб бути обраними, жінкам доводиться робити більше, щоб довести свою компетентність; 49 % опитаних думають, що основною причиною малого представництва жінок на високих посадах є гендерна дискримінація, а 45 % американців вбачають причину в неготовності американців обрати жінку на вищу політичну посаду [5]. Водночас Б. Барден та Й. Оно вважають, що мале представництво жінок у політиці США пов'язане з тим, що американці схильні завищувати відсоток представництва жінок у Конгресі (на 14 %). На думку виборців, жінки вже представлені в політиці й гендерний баланс уже існує, тому вони з меншою ймовірністю оберуть жінку-лідера [2].

Отже, американці більш схильні сприймати першу леді як партнера президента або ж надають перевагу її непублічному впливу на політику. Як політичний лідер перша леді, очевидно, не знайде підтримки в американському суспільстві, однак як громадський лідер, чия діяльність направлена на соціальну сферу, дружина президента має більше перспектив. Це пов'язано з нормативною невизначеністю статусу першої леді, а також із загальним станом уявлень щодо гендерної рівності в США. Однак як громадський лідер дружина президента продовжуватиме виступати представником жінок і за умови правильного підходу до вибору стиля лідерства матиме великі шанси змінити ситуацію з гендерною рівністю та розширити можливості жінок у політиці, а також свої власні.

Джерела та література

1. Рішення Апеляційного Суду США округу Колумбія від 22.06.1993 р. URL: <https://www.aapsonline.org/judicial/98-5048a.htm>
2. Burden B., Ono Y. Ignorance is Bliss? Age, Misinformation, and Support for Women's Representation. Tokyo: The Research Institute of Economy, Trade and Industry, 2020. 13 с.
3. Frankovic K. Approval of First Ladies splits on partisan lines. *YouGov*. 2018. URL: <https://today.yougov.com/topics/politics/articles-reports/2018/04/27/approval-first-ladies-splits-partisan-lines>
4. Goldstein A. How the demise of her health-care plan led to the politician Clinton is today. *The Washington Post*. 2016. URL: <https://cutt.ly/CvmDYvO>.
5. Horowitz J., Igielnik R., Parker K. Women and Leadership 2018 / Pew Research Center. 2018. URL: <https://www.pewsocialtrends.org/2018/09/20/women-and-leadership-2018/>.
6. Most Admired Man and Woman. URL <https://news.gallup.com/poll/1678/most-admired-man-woman.aspx>.
7. Starr P. The Hillarycare Mythology. *The American Prospect*. 2007. URL: <https://prospect.org/features/hillarycare-mythology>.